

effective implementation mechanisms of Ukrainian Politics in higher education through its reorganization in order to create preconditions for transition from crisis to an innovative model of sustainable development.

Public policy in education, quality of education, Bolonskyi process, higher education.

УДК 930.1+308:37.013.3

ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІ ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СПІВВІДНОШЕННЯ «ОСОБИСТІТЬ – ІНФОРМАЦІЯ – ЗНАННЯ»

В. І. Мудрак, кандидат філософських наук

Проаналізовано сучасні підходи до співвідношення «особистість – інформація – знання» на теренах вищої освіти, які розгортаються як інформаційне забезпечення фахової компетентності в системі останньої. Цей процес базується на філософсько-освітніх підходах до мобільного інформаційно-пізнавального забезпечення фахової компетентності особистості.

Інформація, компетентність, особистість, знання.

Проблематика даного дослідження знаходиться в площині філософсько-освітніх підходів до вироблення засад кількісної та якісної оптимізації пізнавальної духовно-культурної, техніко-технологічної інформації у змісті й організації вищої освіти в умовах формування і становлення фахової компетентності для реалізації на глобальному ринку праці, реалізації останньої в інформаційно-пізнавальному просторі, в обширі якого висувуються новітні вимоги щодо реалізації особистісного пізнавального і фахово спрямованого потенціалу.

Розробка і застосування таких підходів необхідно спираються на систему методологічного забезпечення процесу інтенсивного напрацювання новітніх знань, умінь і навичок професійної діяльності, що мають проєктивний характер у галузі фахової компетентності на базі вищої освіти стосовно реалій глобального світового ринку праці. Такий ракурс заявленої проблеми розгортається в річищі інтеграції інформаційно-логічного забезпечення фахової компетентності вищої освіти у світовий освітньо-науково-професійний простір, що в ньому розгортається особистісний потенціал (у системі відносин «особистість – інформація – професійні знання»), спрямування якому надане в межах вищої освіти. Це передбачає, перш за все, сконцентрованість зусиль усіх ланок вищої освіти щодо підвищення рівня вітчизняного науково-професійного потенціалу, а з іншого

боку, пошук шляхів інтеграції останнього у світову систему ринку праці. Відповідальність за оптимальне узгодження вітчизняних вимог до підготовки майбутнього фахівця з глобальними світовими вимогами до його рівня фахової компетентності покладається на систему вищої освіти, що неухильно інтегрується в останні.

Саме тут виникають новітні підходи з точки зору філософсько-освітнього забезпечення такої інтеграції. З одного боку, для майбутнього фахівця відкриваються раніше небачені можливості доторкнутися до глибин інформаційно-логічного забезпечення фахової підготовки, а з іншого, – така особистість стикається зі світом відкритих проектів, що несуть масу викликів: духовних, психологічних, політико-спрямованих, економічних, інформаційно-логічних тощо. Йдеться про адаптацію молодого фахівця до системи інтерактивних зв'язків у інформаційно-пізнавальній галузі. На нашу думку, долучення особистості молодого фахівця до світового ринку праці потребуватиме креативних зусиль усієї системи вітчизняної вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробка наукової проблеми базується на досягненнях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених у галузі теорії інформації та управління нею в суспільно-соціальних відносинах (В. Г. Афанасьєв, Бауер Фрідріх Л., І. Й. Блох, Д. І. Блюменау, М. Боніц, Н. Вінер, М. В. Вачевський, Леон Бріллюен, Т. Г. Геращенко, Н. Г. Джинчарадзе, У. Ешбі, Ю. М. Канигін, С. Г. Кулешов, Л. Куффінал, М. М. Мойсеєв, Рейворд І. Бойд, А. Д. Урсул, Ю. А. Шрейдер, К. Шеннон та ін.). Разом із цим, швидкоплинний сучасний ринок інтегрованої світової праці і застосування на ньому новітньої пізнавально-ціннісно-фахової інформації передбачає новітнє теоретичне забезпечення руху такої інформації і залученості до неї майбутніх фахівців. Такий процес передбачає подальше дослідження означеної проблеми.

З погляду методології науки й освіти, соціальна інформація пізнавального характеру розглядається й аналізується як ресурс і потенціал їх розвитку в науково-освітніх комунікаціях, техніко-технологічних структурах науково-освітнього спрямування, системах, формах тощо як вітчизняними, так і зарубіжними вченими (Дж. Бернал, В. О. Виноградов, Г. М. Добров, Г. Клаус, О. М. Князева, А. Й. Уйомов, Ф. М. Цирдя та ін.). У свою чергу, потребує подальшого дослідження процес реалізації таких комунікацій у системі «вітчизняна освіта – міжнародний ринок праці».

Застосування соціальної інформації в освіті й науці на теренах інформаційного суспільства з погляду сучасної філософсько-освітньої думки і практики та їх трансформація на рівні знання, духовно-ціннісного досвіду людства, нації, особистості розглядаються як новітній етап їх розвитку (В. П. Андрущенко, В. П. Бех, М. Кастельс, В. Г. Кремень, Т. П. Малькова, М. І. Михальченко, В. А. Рижко та ін.). Саме тут, на нашу думку, полягає основний шлях сучасних філософсько-освітніх розробок на теренах співвідношення вітчизняних досягнень у галузі фахової компетентності вищої освіти з точки зору її інтеграції у світовий інформаційно-

пізнавальний простір й напрацювань із загальноосвітнього досвіду реалізації фахової компетентності на інтегрованому міжнародному ринку праці.

Функціонування, трансформація, управління пізнавальною соціальною інформацією в змісті й організації вищої освіти розглядаються на теренах філософії освіти, соціальної філософії, методології освіти, дидактики зокрема (Л. П. Буєва, Е. М. Гусинський, І. А. Зязюн, С. Ф. Клепко, В. С. Лутай, М. Малкей, Л. А. Мікешина, М. І. Романенко та ін.). Такі розробки, на наш погляд, необхідно інтегрувати в систему інтернаціонального досвіду впровадження результатів фахової компетентності, надбаної в системі вітчизняної вищої освіти. Проективним уявляється процес розширення поля підходів стосовно інтеграції вітчизняних напрацювань у систему світових розробок, що набули креативного значення.

Щодо розвитку вищої освіти в сучасному суспільстві, застосування соціальної інформації пізнавального характеру, спрямованого на підвищення фахової компетентності як вищої освіти в цілому, так і її вихованців, розглядається як методологія реалізації науково-професійного знання, його презентації; форма здійснення інтелектуального й емоційного розвитку особистості; процес розвитку управлінської освітньої системи на рівні подання навчального і практично спрямованого матеріалу, організаційно-методичних засад вищої освіти, методології програмованого навчання, інформатизації процесу наукового, освітнього пізнання, у якому реалізуються новітні техніко-технологічні засоби, спрямовані на активізацію процесу професійного і загальноосвітнього становлення особистості (А. М. Алексюк, В. І. Астахова, В. П. Безпалько, В. Ю. Биков, Я. Я. Болюбаш, А. В. Васильєв, О. О. Жук, Г. О. Козлакова, Массінга Венансіо, Іван Марєв, Н. В. Морзе, О. В. Оліфіров, С. А. Ракова, В. Г. Розумовський та ін.).

У контексті нашого дослідження йдеться про пошук шляхів оптимізації загальноосвітньої науково-професійно-пізнавальної інформації стосовно розвитку потенціалу фахівців, які виходять на світовий ринок праці, маючи підготовку у вітчизняній освіті. Такий процес має багатоаспектний характер, що потребує подальших досліджень, які, у свою чергу, мають бути покладеними на філософсько-освітню методологію.

Мета дослідження – показати процес розгортання сучасних підходів до розвитку співвідношення «особистість – інформація – професійне знання» у глобальному інформаційно-пізнавальному просторі на основі інформаціологічного забезпечення фахової компетентності в межах вищої освіти, яка інтегрується в глобальний ринок освітніх послуг. Це передбачає напрацювання новітніх соціально-філософських тенденцій у контексті «людина – технологія – вища освіта – фахова компетентність».

Завданнями в річищі дослідження є: формування інтегрованого науково-освітнього інформаційного середовища, у якому оптимально з точки зору співвідношення «людина – інформація – професійне знання» в умовах новітньої пізнавальної інформаційно-пізнавальної ситуації реалізується потенціал особистості – впроваджувача фахової компетентності, надбаної в річищі вищої освіти; створення оптимальної інформаційної інфраструктури в кожній зі складових ланок вищої освіти для здійснення науко-

во обґрунтованого співвідношення особистісних зусиль і суспільних вимог щодо підготовки майбутнього фахівця; формування й раціональне використання індивідуалізованих пізнавально-духовних інформаційних ресурсів з точки зору ентропійних і негаентропійних процесів у галузі техніко-технологічного обґрунтування пізнавального процесу; створення баз даних і знань, зорієнтованих на прогнозування інтегративних пізнавально-ціннісних процесів розвитку вищої освіти на всіх рівнях – від особистісного до загальнодержавного, планетарного тощо.

Виклад основного матеріалу. В умовах глобального інформаційного суспільства, глобального ринку праці, в якому головним ресурсом і потенціалом є людина у системі соціальної інформації пізнавально-технологічного характеру (фахівець із певним запасом знань, умінь та навичок), виникають новітні підходи до розвитку вищої освіти як креатора професійної компетентності своїх вихованців. Такі підходи з'являються з розуміння інформаційної ситуації, в якій знання, культурно-духовне надбання в системі пізнання як результат індивідуального й колективного науково-технологічного опрацювання інформації, духовно-ціннісного досвіду інтегруються у загальносвітовий духовно-пізнавальний простір, у якому розгортаються суперечності.

Головною суперечністю сучасної пізнавально-ціннісної науково-освітньої доби є розрив між індивідуалізацією й усупільненням знання, соціальної інформації, духовно-ціннісного досвіду; між індивідуальними і загальносуспільними зусиллями у царині сучасних техніко-технологічних підходів до формування адекватної сучасним досягненням наукової картини світу, проектуючого і вмотивованого ринку праці, на якому застосовуються знання, уміння і навички фахівців, сформовані в системі вищої освіти. Вирішення її полягає: в уточненні мети вищої освіти для молоді особистості, її мотивів і смислів, особливо у галузі оволодіння фаховою компетентністю; модернізації змісту, організації вищої освіти відносно новітніх соціально-філософських уявлень про світ, місце в ньому людини, специфікації вищої освіти щодо сучасної інформаційно-фахово-науково-професійної світової ситуації, у якій індивід співвідноситься із глобальним усупільненням знання і духовно-ціннісного досвіду, практичних настанов на подальше життя у світі швидкоплинних технологій й адаптації до інновацій, участі в них; застосування новітніх інформаційно-логічних технологій пізнання, що сягають сутнісних глибин людського буття; створення оптимальної для особистості і суспільства методолого-технологічної системи входження і праці в глобальному інформаційному просторі, де антропологічний фактор розвитку пізнавальної сфери і сфери праці стає всеохоплюючим.

Інша сучасна суперечність полягає у незбігу національної належності знання, духовно-ціннісного досвіду, організації вищої освіти, професійної компетентності з глобальними викликами, у контексті яких останні перетворюються на всесвітній продукт споживання, безвідносний до коренів і витоків. Інтернаціоналізація і глобалізація суспільства призвели до того, що зміни в одній галузі дуже швидко переносяться на інші, посилюючи

взаємовплив та взаємозв'язок цих сфер. За таких умов отримані знання втрачають свою індивідуальну цінність. І це викликає безліч питань стосовно подальших перспектив вкорінення здобутків вітчизняної освіти в інтернаціональний інформаційно-пізнавальний, професійно орієнтований простір.

Вища освіта у такому ракурсі повинна вирішити такі завдання:

- 1) гуманізувати інформаційно-логічні якісні і кількісні характеристики професійно-наукового, адаптованого знання у системі вищої освіти, загальноосвітнього ринку праці; надати техніко-технологічним характеристикам розвитку пізнавального процесу індивідуалізуючих рис, коли людина не є додатком техніки та інформаційних технологій, але є її спрямовуючим началом, наповнюючи ці характеристики різноманітним виявям;
- 2) індивідуалізувати вплив освітньо-наукової, професійно спрямованої інформації через її, з точки зору соціальної філософії, вияви на особистість як науково обґрунтованої оптимізації вибору особистісного пізнавального шляху;
- 3) фундаменталізувати зміст й організацію вищої освіти відносно цілісних уявлень про Всесвіт, людину, природу, суспільство, систему взаємодій «особистість – інформація»;
- 4) спроектувати можливі конфігурації співвідносин у межах інтернаціональної системи «людина – інформація – техніка – технології – освіта – ринок праці»;
- 5) оптимально індивідуалізовано технологізувати світньо-пізнавальний простір відносно застосування медіа-засобів, систем, прийомів, форм трансформації, модернізації науково-освітньої інформації, маючи на меті повноцінний розвиток особистості в умовах глобальних суспільних викликів;
- 6) організувати техніко-технологічну підтримку особистісних розвивальних пізнавально-ціннісних підходів – контекстуальних, діалогічних, ігрових, комунікативно-рольових, імітаційно-моделюючих та ін. у системі вищої освіти;
- 7) інтегрувати зусилля всіх навчальних, виховних, культурних, соціальних інституцій, позанавчальних організацій, структур, ЗМіД, соціального оточення, з точки зору індивідуалізованого спрямування розвитку особистості ХХІ століття;
- 8) розробити глобальні системи оптимізації вироблення й застосування пізнавально-ціннісної інформації, розрахованої на проєктивні підходи до спрямування чинника техніки і технологій у людину центроване рiчище, гармонійно узгоджуючи таке спрямування з буттям природи.

Висновки. Для досягнення інформаційно-логічно-пізнавальної оптимізації зусиль сучасної вищої освіти відносно становлення молоді в глобальному світі праці, необхідно реалізувати такі підходи: гармонізувати пізнавальні, духовні зусилля особистості в системі вищої освіти із загальноосвітнім духовно-пізнавальним простором; стимулювати науково обґрунтоване програмування інтелектуального, емоційного, нейрон-психофізіологічного розвитку особистості через розробку новітніх шляхів наукового, ціннісного пізнання світу в цілому, світу людини, що здійснюється через інформаціологічне забезпечення цього процесу; оптимізувати інформаційно-ціннісний простір пізнання особистістю світу в системі вищої освіти через навчання життю в умовах прогресуючого інформаційного середовища, особливо в умовах трансформацій на світовому ринку праці;

розробити проєктивні підходи до гармонізації стосунків людини і техніко-технологічних процесів, спрямованих на поступ суспільства в умовах глобальних викликів, що, у свою чергу, висуває новітні завдання у царині вищої освіти стосовно реалізації антропного принципу розвитку науки і техніки, інноваційних технологій у галузі пізнання світу природи, суспільства і людини.

Проєктивним баченням уявляється процес створення найновіших підходів до оптимального узгодження зусиль вищої освіти та професійно-наукових установ до вироблення шляхів сучасного входження особистості – вихованця вітчизняної освіти до світового ринку праці; напрацювання новітніх філософсько-освітніх методологій щодо оперативного коригування процесу оволодіння професійно спрямованими знаннями, уміннями та навичками, що мають як стратегічний, так і тактичний характер стосовно реалізації особистісного потенціалу соціальної спільноти в умовах глобалізованого інформаційно-пізнавального і науково-професійного простору.

Список літератури

1. Абдеев Р. Ф. Философия информационной цивилизации / Р. Ф. Абдеев. – М. : Владос, 1994. – 336 с.
2. Андрущенко В. П. Організоване суспільство. Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть : досвід соціально-філософського аналізу В. П. Андрущенко. – К. : Атлант ЮеМСі, 2006. – 498 с.
3. Белл. Д. Грядущее постиндустриальное общество : опыт социального прогнозирования / Даниел Белл [пер. с англ.] ; ред. и вступ. статья В. Л. Иноземцева. – М. : Наука, 1989. – 345 с.
4. Гусинский Э. Н. Введение в философию образования : учеб. пособ. / Э. Н. Гусинский, Ю. И. Турчанинова. – М. : Логос, 2001. – 234 с.
5. Забродська Л. М. Інформатизація закладу освіти: управлінський аспект / Л. М. Забродська. – Х. : Основа, 2003. – 240 с.
6. Інтеграція вищої освіти України в європейську систему : зб. наук. праць : за матеріалами Міжнародної науково-методологічної конференції «Інтеграція вищої освіти України в європейську систему», Дніпропетровськ, 05 травня 2001 р. / Н. Є. Бойцун (ред.) ; Міжнародний фонд "Відродження". – Дніпропетровськ : Арт-Прес, 2001. – 108 с.
7. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура / М. Кастельс. – М. : Интер-Пресс, 2000. – 345 с.
8. Кулицький С. П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління : навч. посіб. / С. П. Кулицький. – К. : МАУП, 2002. – 224 с.
9. Навроцький О. І. Вища школа України в умовах трансформації суспільства / О. І. Навроцький. – Х. : Основа, 2000. – 240 с.
10. Урсул А. Д. Модель ноосферно-опережающего образования III-го тысячелетия / А. Д. Урсул // Сб. тезисов и материалов III-го Международного симпозиума «Открытое общество и устойчивое развитие». – Т. VII. – Зеленоград, 2001. – 456 с.
11. Фініков Т. В. Сучасна вища освіта: світові тенденції і Україна / Т. В. Фініков // Міжнародний фонд досліджень освітньої політики, Інститут економіки та права «КРОК». – К. : Таксол, 2002. – 176 с.

12. Яблонський В. А. Вища освіта України на рубежі тисячоліть: проблеми глобалізації та інтернаціоналізації / В. А. Яблонський. – К., 1998. – 278 с.

Проанализированы современные подходы к соотношению «личность-информация-знания» в системе высшего образования разворачивающиеся как информационное обеспечение профессиональной компетентности в лоне последнего. Этот процесс базируется на философско-образовательных подходах к мобильному информационно-познавательному обеспечению профессиональной компетентности личности.

Информация, компетентность, личность, знания.

Modern approaches to the relation "person-information-knowledge" in higher education takes place as information provision of professional competence in the bosom of the latter. This process is based on the philosophical and educational trends to mobile information-knowledge ensure professional competence of the individual.

Information, professional competence, persona, knowledge.